

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ YÖNETİMİNDEKİ ROLÜ: İSTANBUL VE ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

The Role of Local Governments in Migration Management in Türkiye: The Case of İstanbul and Şanlıurfa

Halil DURUR
Yüksek Lisans Öğrencisi
Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
halildurur@anadolu.edu.tr
0000-0002-9871-9616

Doç. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU
Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Anadolu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
hakangokhangundogdu@anadolu.edu.tr
0000-0002-0656-4152

Makale Türü :Araştırma
Makale Gönderim Tarihi :27.09.2024
Makale Revizyon Tarihi :25.11.2024
Makale Kabul Tarihi :27.11.2024

Atıf/Citation: Durur H. ve Gündoğdu, H.G. (2025). Türkiye’de yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rolü: İstanbul ve Şanlıurfa örneği. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (1) , 1-27.

Doi: 10.56400/tarsusiibfdergisi.1557072

Öz

Bu araştırma, Türkiye’de göç yönetiminde yerel yönetimlerin rolünü inceleyerek, İstanbul ve Şanlıurfa büyükşehir belediyelerinin 2020-2024 stratejik planları ve 2020-2023 faaliyet raporlarını içerik analizi yöntemiyle irdelemektedir. Türkiye’de göç yönetimi, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki işbirliğine dayanmaktadır ve yerel yönetimler ulusal göç politikalarının uygulanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Araştırma, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rollerini geliştirmek için mevcut politikaların güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmeyi ve göçmen refahı ve entegrasyon süreçleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bulgular, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin (İBB) göç yönetimi ve sosyal uyum için kapsamlı programlar geliştirdiğini, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nin (ŞBB) ise sosyal hizmetler aracılığıyla göçmenlerin ve yerel halkın ihtiyaçlarını karşıladığını göstermektedir. Her iki belediye de etkili göç yönetimi çözümleri oluşturmaya çalışmakta, İBB kurumsal modele odaklanırken, ŞBB sınırlı kaynaklara rağmen hizmetleri çeşitlendirmektedir. Çalışma, sosyal uyumu artıran stratejilere olan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Yönetimi, Yerel Yönetimler, Entegrasyon Stratejileri.

Abstract

In this research, the role of local governments in migration management in Türkiye was examined, and the 2020-2024 strategic plans and 2020-2023 activity reports of İstanbul and Şanlıurfa Metropolitan Municipalities were analyzed using content analysis. Migration management in Türkiye is based on cooperation between central and local governments, and local administrations play a crucial role in implementing national migration policies. The research aims to evaluate the strengths and weaknesses of existing policies to enhance local governments' roles in migration management and to investigate their effects on migrant welfare and integration processes. Findings indicate that the İstanbul Metropolitan Municipality (İMM) develops comprehensive programs for migration management and social cohesion. At the same time, the Şanlıurfa Metropolitan Municipality (ŞMM) addresses the needs of migrants and locals through social services. Both municipalities aim to develop effective migration management solutions; İMM focuses on an organizational model, whereas ŞMM diversifies its services despite limited resources. The research highlights the importance of strategies that promote social cohesion.

Keywords: Migration Management, Local Governments, Integration Strategies.

GİRİŞ

Türkiye’de göç yönetimi, merkezi ve yerel kamu kurumlarının etkileşimleriyle şekillenmekte ve son yıllarda özellikle yerel yönetimlerin rolü giderek önem kazanmaktadır. Merkezi yönetim, ulusal göç politikalarını belirlerken; yerel yönetimler, bu politikaların uygulanmasında ve göçmenlerin kent yaşamına entegrasyonunda kritik bir rol üstlenmektedir. Özellikle büyükşehir belediyeleri, artan düzensiz göç hareketleri ve uluslararası koruma altındaki göçmenlere yönelik sundukları hizmetlerle öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, belediyeler, merkezi yönetimle iş birliği içinde göçmenlerin sosyal uyumunu desteklemekte ve hizmet sunumunda proaktif politikalar geliştirmektedir. Göç ile ilgili literatürde Suriyeli mültecilere yönelik uygulamalar ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar (Kirişçi, 2014), Türkiye’nin göç politikalarının evrimi ve Avrupa Birliği ile ilişkileri (İçduygu, 2015), göç politikalarında merkezi ve yerel yönetimler arasındaki koordinasyonun önemi (Bali ve Gündoğdu, 2017), merkezi düzeyde göç politikalarını ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün rolünün incelenmesi (İçduygu ve Aksel, 2013) gibi konular işlenmiştir. Ancak, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki etkisi üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu durum, belediyelerin göç politikalarındaki proaktif yaklaşımlarını anlamak için literatürde önemli bir boşluk olduğu anlamına gelmektedir.

2011’de Suriye’deki iç savaşın ardından yaşanan büyük göç dalgaları, büyükşehir belediyelerinin göç politikalarını, özellikle İstanbul ve Şanlıurfa gibi şehirlerde önemli bir gündem maddesi haline getirmiştir. İstanbul, Türkiye’nin ticaret, finans ve ulaşım merkezi olmasının yanı sıra, göçmenlerin entegrasyonu konusunda geniş deneyime sahiptir. Şanlıurfa ise coğrafi konumu itibarıyla tarih boyunca göçün merkezinde yer almış ve özellikle Suriye krizi sonrası geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu bir şehir olmuştur (Kaya, 2018). Her iki şehir, göçmenlerin sosyal entegrasyonu, ekonomik katılımı ve kültürel uyumu için çeşitli politikalar geliştirmiştir. Özellikle ulusal literatürde daha önce göç ile ilgili yapılmış olan karşılaştırmalı araştırmalarda; Gaziantep ve Hatay (Bay ve Emmini, 2023), Konya ve Hatay (Koç, 2019), İzmit ve Gebze (Keleş, 2021), Hatay, Adana ve Mersin (Özaslan ve Banazılı, 2023) örnekleri incelenmiştir. Bu araştırmanın özgün katkısı ise, İBB ve ŞBB bağlamında göç politikalarının incelenerek karşılaştırmalı bir analiz sunmasıdır. Öte yandan, Türkiye geçiş ülkesi olarak çok sayıda yabancı göçmene, özellikle de Suriyelilere ev sahipliği yapmaktadır. Resmi verilere göre; İstanbul, 530 bin 612 Suriyeli ile Türkiye’deki en fazla mülteciyi barındırırken; Gaziantep (429.954), Şanlıurfa (272.896), Hatay (257.181) ve Adana (218.341) diğer büyük şehirler olarak öne çıkmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Bu bağlamda çalışma, yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere göç yönetimi gibi yerel yönetimler için kritik öneme sahip bir konuda, iki büyükşehir belediyesinin güncel stratejik plan ve faaliyetlerine odaklanarak stratejik bir değer taşımaktadır.

Çalışma, İBB ve ŞBB’nin 2020-2024 stratejik planları ve 2020-2023 yılları arasındaki faaliyet raporlarını içerik analizi yöntemiyle incelemektedir. Bu inceleme, belediyelerin göçmenlere yönelik politika ve uygulamalarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi, güçlü ve zayıf yönlerini analiz etmeyi ve bu politikaların yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rolünü nasıl etkilediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çalışma Türkiye’deki yerel yönetimlerin göç politikalarına ilişkin stratejik kararlar alırken faydalanabileceği öneriler geliştirmeyi ve literatüre

önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Sonuç olarak çalışma, Türkiye'nin büyükşehir belediyelerinin göç ve göçmen yönetimindeki stratejik yaklaşımlarını ele alarak, literatürdeki boşlukları doldurmayı ve belediyelerin göç politikalarının etkili bir şekilde nasıl şekillendirilebileceğine dair örnekler sunmayı amaçlamaktadır.

1. LİTERATÜR ÖZETİ

Artan uluslararası göç hareketleri, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rollerini giderek daha önemli hale getirmiştir. Türkiye'deki belediyeler, göçmenlerin yerleşimi, sosyal entegrasyonu ve hizmetlere erişiminde kritik görevler üstlenirken, mevcut hukuki düzenlemeler ve kaynak kısıtlılıkları, yerel yönetimlerin bu süreçteki etkinliklerini sınırlayan önemli faktörlerdir. Yerel yönetimlerin göç yönetiminde karşılaştıkları sorunlar, politika oluşturma süreçlerindeki zorluklar ve iş birliği eksiklikleri, akademik araştırmaların odak noktası olmuştur. Bu bölümde, Türkiye'de yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rolünü inceleyen temel çalışmalar özetlenmiştir.

1.1. Yerel Yönetimlerin Göç Yönetimindeki Rollerine İlişkin Çalışmalar

Es ve Menteşe (2018), ŞBB örneği üzerinden göçmenler ve dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmetleri incelemiş ve Şanlıurfa'da, Suriye krizinin ardından göçmenlere hizmetlerin doğrudan ulaşabilmesi için Göç Birim Merkezi kurulmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Bu çalışma, yerel düzeyde göç yönetiminin nasıl şekillendirilebileceğine dair önemli bulgular sunmaktadır.

Gündüz ve Çifci (2021), Türkiye'deki en fazla geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusa sahip on büyükşehir belediyesinin göçmenlere sağladığı sosyal hizmetleri tematik analiz yöntemiyle incelemiştir. Araştırma, bazı büyükşehir belediyelerinin (İstanbul, Hatay, Konya, Ankara, Mersin) göçmenlere yönelik özel hizmet birimlerine sahip olmadığını, Gaziantep, Şanlıurfa, Bursa, Adana ve İzmir gibi belediyelerin ise bu konuda daha aktif olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, belediyeler arası hizmet sunumunda farklılıkların belirgin olduğunu göstermektedir.

Kahraman ve Taniyıcı (2018); Hatay, Gaziantep, Kilis ve İstanbul'da yaptıkları yarı yapılandırılmış mülakatlarla elde ettikleri verilerle Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik göç politikalarının yönetimini incelemiştir. Hatay'da güvenlik odaklı bir yaklaşım, Gaziantep'te ise Ensar Toplum Merkezi önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Kilis, göç politikalarının uygulanmasında daha başarılıdır. Çalışma, çok düzeyli yönetim ve sivil toplumun yerel göç politikalarındaki rolünü ön plana çıkarmaktadır.

Akman (2022), 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde Suriyeli sığınmacıların etkilerini ele almış, İBB'nin göçmen konusundaki yaklaşımlarının seçim kampanyalarında kritik bir yer tuttuğunu belirtmiştir. Bu çalışma, belediye politikalarının göçmenlerin toplumsal algı ve siyasal süreçlerdeki etkilerini ortaya koymaktadır.

Bostancı ve Durmaz (2021), İBB'nin Göç ve Uyum Eylem Planını incelemiş ve bu planın, ilçe belediyeleri ve diğer paydaşlarla iş birliğiyle uygulandığını vurgulamıştır. Çalışma, İBB'nin göçmenlerin entegrasyonunu ve toplumsal kabulünü artırmaya yönelik stratejilerini göçmenlerin temsil edildiği İstanbul Kent Konseyi ve İBB Meclisi'ndeki komisyonlar üzerinden incelemiştir.

Alvanoğlu ve Ateş (2020), Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin mültecilere yönelik kurduğu Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü’nün entegrasyon sürecindeki rolünü incelemiştir. Çalışma, Türkiye’deki belediyeler arasındaki kaynak ve yetki farklılıklarının göç yönetimini nasıl etkilediğini vurgulayarak, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Ateş (2020), Türkiye’de göç yönetiminde yerel yönetimlerin rolünü ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde incelemiş, Almanya ve İspanya’daki başarılı belediye uygulamalarını örnek göstermiştir. Bu çalışma, uluslararası iyi uygulamalardan yararlanarak Türkiye’deki yerel yönetimlerin kapasitelerinin nasıl artırılabilceğine dair öneriler sunmaktadır.

1.2. Yerel Yönetimlerin Göç Yönetimi ile İlgili Karşılaştığı Zorluklar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Çalışmalar

Çevik (2021), Türkiye’de göç yönetiminin merkezi ve yerel dinamiklerini incelemiş, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) çerçevesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün merkezi rolü ile yerel ihtiyaçların tespitinde belediyelerin önemini vurgulamıştır. Bu çalışma, yerel yönetimlerin göçmen hizmetlerine erişimindeki katkısını ve potansiyelini ortaya koymaktadır.

Peker ve arkadaşları (2023), Hatay ilindeki Reyhanlı, Dört Yol, Erzin ve Hassa Belediyeleri’nin güncel faaliyet raporlarını içerik analizi yöntemi ile inceleyerek, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rollerini ve karşılaştıkları zorlukları belirlemiştir. Çalışma, belediyelerin göçmen entegrasyonu ve kentsel politikalar üzerindeki etkisini değerlendirerek, entegrasyon süreçlerindeki eksikliklere dikkat çekmektedir.

Özaslan ve Banazılı (2023); Hatay, Adana ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin stratejik göç yönetimi süreçlerini inceleyerek, her belediyenin stratejik planlamadaki önceliklerini ve eksikliklerini analiz etmiştir. Bu araştırma, belediyelerin stratejik göç yönetiminde entegrasyon eksikliklerini ve toplumsal uyum politikalarını değerlendirmektedir.

Arslan ve Özgül (2022), Türkiye’deki büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yabancılara yönelik hizmet sunumunu incelemiştir. 10 büyükşehir ve 11 ilçe belediyesinin içerik analizi yöntemiyle değerlendirildiği çalışmada, yabancıların yasal statüleri ve sunulan hizmetler ele alınmış, mevzuat eksiklikleri ile birimler arası koordinasyon için öneriler geliştirilmiştir. Buna göre, yerel yönetimlerin yabancı nüfusu yönetme ihtiyaçları, koordinasyonun önemini artırmakta ve Göç İdaresi Başkanlığı ile Türkiye Belediyeler Birliği gibi birimlerin rolü öne çıkmaktadır. Koordinasyon modeli, yerel düzeyde hizmet sunumunu artırma potansiyeline sahiptir.

Yıldız ve Dönmez (2019), Gaziantep’teki Suriyeli sığınmacıların belediye hizmetlerine yönelik algılarını incelemiştir. Araştırmada, 40 sığınmacı ile yüz yüze görüşmeler ve belge incelemesi yapılarak veriler toplanmıştır. Sonuçlar, Türkiye’deki belediye hizmetlerinin, Suriye’deki hizmetlerle benzerlik gösterse de kalite ve erişilebilirlik açısından daha iyi olduğunu ortaya koymuştur. Sığınmacılar, hizmetlere kolay erişim sağladıklarını ve yerel yönetimlerin hizmet kalitesinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, 2018 itibarıyla Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki topluma entegrasyonlarının arttığı ve belediye hizmetlerinin bu süreçte olumlu bir etkisi olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışma, yerel yönetimlerin toplumsal uyumu destekleme rolünü öne çıkarmaktadır.

Yerel yönetimler, Türkiye’de göç yönetiminde giderek artan bir rol üstlenmekte, ancak hukuki, mali ve idari zorluklar nedeniyle bu süreçte etkinlikleri sınırlı kalmaktadır. Yukarıda özetlenen çalışmalar, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki etkinliğini artırmak için iş birliğinin ve stratejik planlamanın önemine dikkat çekmekte, ayrıca hukuki düzenlemelerin ve kaynak yönetiminin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Literatür, yerel yönetimlerin göçmen politikalarını proaktif ve sürdürülebilir bir şekilde yönetebilmesi için yapısal ve kurumsal güçlendirmeye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmamız İBB ve ŞBB örnekleri üzerinden, yerel yönetimlerin göç yönetiminde nasıl bir yaklaşım benimsediğini inceleyerek literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, İBB ve ŞBB’nin güncel stratejik plan ve faaliyet raporları incelenerek, göç ve göçmen politikalarına yönelik yaklaşımları analiz edilmiştir. Araştırmada karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmaktadır. Nitel içerik analizi, yazılı, sözlü veya görsel iletişim materyallerinden anlam ve örüntüleri sistematik bir şekilde belirlemeye yönelik bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, verilerin yorumlanarak kategorilere ayrılması ve bu kategoriler üzerinden yeni anlamların çıkarılması sürecini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel içerik analizi, dokümanlar üzerinden anlam ve örüntülerin sistematik bir şekilde belirlenmesini sağlayan bir yöntemdir (Krippendorff, 2018). Bu yöntem, verilerin kodlama ve tematik analiz yoluyla yorumlanmasına dayanır ve toplumsal ya da kurumsal yaklaşımları analiz etmek için sıklıkla kullanılır (Schreier, 2012).

İçerik analizi yöntemi, sosyoloji alanında toplumsal normlar, değerler ve inançlar üzerine yapılan çalışmalara; siyaset bilimi alanında ise siyasi söylemler ve politik mesajlar üzerine yapılan araştırmalara odaklanmaktadır (Crossman, 2020). Kamu yönetimi ve yerel yönetimlerde ise nitel içerik analizi, bu yönetimlerin politika belgeleri, strateji planları, faaliyet raporları ve benzeri dokümanlarının analiz edilmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Bu analiz yöntemi, yönetimlerin politikalarını, stratejik hedeflerini ve uygulamalarını anlamak için etkili bir araçtır.

Çalışmada, İBB ve ŞBB’nin 2020-2024 stratejik planları ve 2020-2023 faaliyet raporları bu yöntemle uygun olarak incelenmiştir. Raporlarda yer alan ifadeler kategorilere ayrılarak, göç yönetimi politikalarının ana temaları, öncelikleri ve uygulama örnekleri belirlenmiştir. Kodlama süreci;

- Tematik Kodlama: Göç, sosyal uyum, hizmet sunumu ve toplumsal entegrasyon gibi ana temaların tespiti,
- Bağlamsal Kodlama: Bu temaların stratejik hedeflerle ilişkili bağlamlarını analiz etme,
- Politika Tutarlılığı ve Uygulama Düzeyleri: Belediyelerin raporlarındaki stratejik hedefler ile uygulama sonuçlarının tutarlılığını değerlendirme,
- Karşılaştırmalı Analiz: İBB ve ŞBB’nin stratejik yaklaşımlarının karşılaştırılması,

aşamalarını kapsamıştır. Bu yöntem, yerel yönetimlerin göç yönetimi politikalarının toplumsal etkilerini ve uygulama başarısını anlamaya olanak tanımaktadır.

2.2. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Sınırlılıkları

Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülen çalışma, doküman incelemesine ve değerlendirilmesine dayanmaktadır. Bu araştırma, İBB ve ŞBB’nin göç yönetimindeki rollerini karşılaştırarak;

- Yerel yönetimlerin göç ve göçmen politikalarının etkinliğini değerlendirmeyi,
- Stratejik planların toplumsal entegrasyona katkılarını belirlemeyi,
- İleride uygulanacak politikalara öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada, Türkiye'deki 30 büyükşehir arasından en fazla geçici koruma statüsündeki Suriyeliye ev sahipliği yapan İBB ile Suriye sınırına yakın ve önemli sayıda Suriyeliye ev sahipliği yapan ŞBB örneklem olarak seçilmiştir. Örneklemen belirlenmesinde tesadüfi örnekleme yöntemi yerine amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, ilgili büyükşehir belediyelerinin göçmenlere yönelik mevcut politika ve uygulamalarını incelemek amacıyla 2020-2024 stratejik planları ve 2020-2023 faaliyet raporları içerik analizi yöntemiyle irdelenmiştir.

Araştırmanın bir diğer önemli boyutu, stratejik belgelerin incelenerek, yönetim stratejilerinin göç ve göçmenlere ilişkin belediye politikalarına entegrasyon düzeyinin değerlendirilmesidir. Ayrıca, Tablo 1’de büyükşehirlerde yaşayan yabancıların yoğunluğu belirtilmektedir.

Tablo 1. Statülere Göre Yabancıların Bulundukları İller			
Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin İlk Yedi İl’e Göre Dağılımı (13.06.2024 tarihi itibarıyla)		İkamet İzniyle Bulunan Yabancılar (13.06.2024 tarihi itibarıyla)	
1	İstanbul (530. 612)	1	İstanbul (553.153)
2	Gaziantep (429.954)	2	Antalya (128.768)
3	Şanlıurfa (272.896)	3	Ankara (74.535)
4	Hatay (257.181)	4	Bursa (50.388)
5	Adana (218.341)	5	Mersin (46.219)
...	...	...	...
...	...	...	Şanlıurfa (1.706)
Toplam	(3.113.278)	Toplam	(1.128.169)

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı, (2024).

Tablo 1’de yer alan verilere göre, Türkiye’de farklı statüde yaşayan yabancıların en fazla yoğunlaştığı ilk beş il arasında genellikle büyükşehir belediyesi bulunan şehirler yer almaktadır. Türkiye’deki en fazla yabancı ya da göçmenin bulunduğu şehir İstanbul olup Suriyeliler açısından Şanlıurfa önemli bir merkez konumundadır. “Uluslararası koruma” statüsündeki yabancılar da eklendiğinde, Türkiye’deki yabancı sayısının yaklaşık 5 milyona yaklaştığı görülmektedir. Sonuç olarak, bu araştırma ile Türkiye’nin iki önemli büyükşehirindeki göç ve göçmen politikalarının resmi politikalara yansımalarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Özel olarak, İstanbul ve Şanlıurfa’nın göç politikalarının etkisi ve uygulanabilirliği detaylı bir şekilde incelenecektir.

Araştırmanın sınırlılıkları arasında ise yalnızca iki büyükşehir belediyesi üzerinde yoğunlaşılması ve mevcut veri setinin belirli bir tarih aralığı ile sınırlı olması bulunmaktadır. Bu durum, elde edilen sonuçların genellenebilirliğini kısıtlayabilir. Ayrıca, araştırmanın yalnızca resmî belgelerle sınırlı kalması, daha geniş bir perspektifin elde edilmesini engelleyebilir. Gelecek araştırmalar, diğer büyükşehirler ve daha geniş bir veri seti ile bu alandaki boşlukları doldurabilir.

2.3. Araştırmanın Bulguları ve Yorum

Bu bölümde, İBB ve ŞBB tarafından yürürlükteki stratejik planlarda (2020-2024) ve faaliyet raporlarında (2020-2023) göçmenler ile ilgili ele alınan hususlar incelenecektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen veriler, belirli temalar ve kategoriler altında sınıflandırılarak sunulmaktadır.

Bulgular, her iki belediyenin göçmen politikalarının kapsamını, stratejik hedeflerini ve uygulama yöntemlerini yansıtmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin sosyal entegrasyonu, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim fırsatları, istihdam destekleri ve yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sunduğu diğer hizmetler gibi önemli konular ele alınmıştır. Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan öne çıkan hususlar, aşağıdaki tablolarda kategorik olarak gösterilmekte ve detaylı olarak değerlendirilmektedir. Tabloda yer alan her bir kategori, göçmenlerle ilgili stratejilerin etkinliğini ve yerel yönetimlerin bu konudaki yaklaşımlarını değerlendirmek amacıyla sistematik bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, bu bulgular, yerel yönetimlerin göç ve göçmen politikalarının nasıl şekillendiğini ve uygulandığını anlamaya yönelik önemli ipuçları sunmaktadır.

Tablonun yanı sıra, her bir kategorinin içerdiği bulgular üzerinde derinlemesine bir yorumlama yapılarak, İBB ve ŞBB'nin stratejilerinin benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durulacaktır. Bu analiz, göçmenlere yönelik hizmetlerin kalitesi ve erişilebilirliği, yerel yönetimlerin göç politikalarının etkisi ve toplumsal entegrasyon süreçleri hakkında daha geniş bir anlayış geliştirmeye katkıda bulunacaktır. Sonuç olarak, bu bölümde elde edilen bulgular, yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik politikalarının değerlendirilmesine ışık tutmakta ve gelecekteki araştırmalara temel oluşturacak öneriler sunmaktadır. Araştırma bulgularının, yerel yönetimlerin göç ve göçmen politikalarındaki stratejik yönelimlerinin belirlenmesinde, etkili uygulamaların geliştirilmesinde ve toplumsal uyumun sağlanmasında önemli bir rol oynaması beklenmektedir.

2.3.1. İBB 2020-2024 Stratejik Planında Göç ve Mülteciliğe Yönelik Değerlendirmeler

İBB'nin 2020-2024 Stratejik Planı, İstanbul'un göç ve mülteci akını nedeniyle yaşadığı sosyal ve ekonomik zorlukları vurgulamaktadır. Göç, kentsel dönüşüm, deprem ve ulaşım gibi kritik konular arasında yer alırken, planda özellikle kalifiye işgücünü çekmek için esnek göç politikalarının önemine değinilmiştir. Kırsal göçün sosyal yapıyı tehdit ettiği ve şehir altyapısına baskı yarattığı belirtilmiştir. Uyum politikaları ve kırsal kalkınma stratejileriyle göçmenlerin entegrasyonunun sağlanması, mülteci sorunlarına kalıcı çözümler üretilmesi ve kentsel sürdürülebilirliğe katkı sunulması gerektiği vurgulanmıştır (İBB, t.y.). Bu bağlamda, İBB'nin ilgili Stratejik Planı'nda göç ve mültecilik yaklaşımları ile ilgili ana tema, kategori ve öne çıkan hususlar Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. İBB'nin 2020-2024 Stratejik Planında ve Faaliyet Raporlarında Göç ve Mültecilik Yaklaşımları

Ana Tema	Kategori	Öne Çıkan Hususlar
Göç ve Mültecilik Yönetimi	Demografik Baskılar	İstanbul'un yoğun göç alması, demografik yapı ve hizmet taleplerinin artışı (İBB, t.y.: 47-51).
	Göç ve Entegrasyon	Göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu sağlamak için sosyal uyum politikalarının geliştirilmesi (İBB, t.y.: 51-55).
	Sosyal Uyum Politikaları	Göçmenlere yönelik sosyal destek programları ve uyum projelerinin uygulanması (İBB, t.y.: 120).

Toplumsal Katılım	Katılımcı Yaklaşım	2500 İstanbullunun katılımıyla yapılan etkinliklerde göç ve ilgili konuların öncelikli meseleler olarak değerlendirilmesi (İBB, t.y.: 47).
	Toplumsal Cinsiyet Perspektifi	Kadın katılımcıların göçmen sorununu öncelikli bir mesele olarak görmesi (İBB, t.y.: 47).
	Anket ve Veri Analizleri	Göçmen ve sığınmacıların öncelikli hizmet alanı olarak vurgulanması (İBB, t.y.: 51).
Stratejik ve Ekonomik Analiz	PESTLE Analizi- Fırsatlar	Kalifiye işgücünü çekmek için esnek göç politikalarının geliştirilmesi gerekliliği (İBB, t.y.: 69).
	PESTLE Analizi- Tehditler	Kırsal göçün sosyal yapıyı tehdit etmesi, altyapı taleplerinin artması ve kırsal nüfusun azalması (İBB, t.y.: 69).
	GZFT Analizi	Göçün şehir sosyolojisini değiştirme tehdidi ve daha fazla çalışma yapılması gerekliliği (İBB, t.y.: 74).
Kentsel Yönetim ve Sürdürülebilirlik	Kentsel Dönüşüm ve Barınma	Göçle artan konut talebi ve kentsel dönüşüm projelerinin önemi (İBB, t.y.: 47-51).
	Sürdürülebilir Kalkınma	Tersine göç politikalarının teşvik edilmesi, kırsal kalkınma ve kentsel sürdürülebilirlik stratejileri (İBB, t.y.: 120).
	Tarımsal Üretim ve Ekonomi	Tarımsal üretimi artırarak göçün olumsuz etkilerini dengeleme hedefleri (İBB, t.y.: 120).
Politika Geliştirme	Stratejik Politika Geliştirme	Ulaşım, yeşil alanlar ve mülteci sorunlarına yönelik politikaların geliştirilmesi (İBB, t.y.: 77).

Kaynak: İBB, (t.y.).

Bu tablo, İBB’nin stratejik planında göç ve mültecilik yaklaşımı konusundaki önemli vurguları ana tema ve kategorik olarak özetlemekte ve belediyenin bu alanlara yönelik geliştirmesi gereken stratejileri ortaya koymaktadır. İBB stratejik planı, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki kritik rolünü ortaya koymaktadır. İBB, yoğun göç nedeniyle artan demografik baskılar ve hizmet taleplerine yanıt vermek için sosyal uyum politikaları geliştirmekte ve destek projeleri uygulamaktadır. Halkın katılımını ve toplumsal cinsiyet perspektifini gözeterek yaklaşımlar, politika geliştirme süreçlerine dahil edilmiştir.

Göçün fırsat ve tehditlerini kapsamlı analizlerle değerlendiren İBB, sosyal yapıyı korumak, altyapıyı güçlendirmek ve kentsel dönüşüm projelerini hayata geçirmek için proaktif çözümler üretmektedir. Ayrıca, tersine göç ve kırsal kalkınma stratejileriyle sürdürülebilirlik hedeflenmekte, ekonomik denge için tarımsal üretim teşvik edilmektedir. Bu politikalar, göç yönetimini şehir planlamasıyla entegre eden ve toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını gözeterek bir yaklaşımı yansıtmaktadır. İBB’nin bu kapsamlı stratejisi, Türkiye’deki diğer yerel yönetimler için örnek teşkil etmektedir.

2.3.2. ŞBB 2020-2024 Stratejik Planında Göç ve Mülteciliğe Yönelik Değerlendirmeler

ŞBB 2020-2024 Stratejik Planı, Şanlıurfa’nın yoğun göç almasıyla hizmet taleplerinin arttığını, göçmenlerin insani gelişimini artırmak için sağlık, eğitim ve uyum programlarına odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır. ŞBB’nin ilgili stratejik planında göç ve mülteciliğe yönelik öne çıkan ana tema, kategori ve hususlar aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 3. ŞBB’nin 2020-2024 Stratejik Planında Göç ve Mülteciliğe Yönelik Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Öne Çıkan Hususlar
Göç ve Mültecilik Yönetimi	Göçün Etkileri	Şanlıurfa, yoğun göç alarak nüfus artışı ve buna bağlı hizmet talebinde artış yaşamaktadır (ŞBB, 2019: 11).
	Stratejik Öncelikler	Göçün stratejik önemi vurgulanmış, bu kapsamda Uluslararası Göç Zirvesi düzenlenmiştir (ŞBB, 2019: 11).

Sosyal ve Ekonomik Analiz	PESTLE ve GZFT Analizi- Sosyal ve Ekonomik Etkiler	İç ve dış göç, hizmet verilen tüm sektörlerde nüfus artışıyla olumsuz etkiler yaratmakta; sosyal ve ekonomik yapılar üzerinde baskı oluşturmaktadır (ŞBB, 2019: 30-31).
	Riskler	Ödenek yetersizliği, yönetim önceliklerinde değişiklik ve artan göçmen sayısı riskleri (ŞBB, 2019: 69).
Performans Hedefleri	Göçmenlerin Gelişim Hedefleri	İnsani gelişmişlik endeksinin artırılması; eğitim, sağlık ve geçim kaynaklarına erişimin iyileştirilmesi (ŞBB, 2019: 69).
Uyum ve Faaliyetler	Uyum Programları	Hem yerli halk hem de göçmenler için sosyal uyumu teşvik edecek program ve faaliyetlere ihtiyaç duyulmaktadır (ŞBB, 2019: 69).
	Faaliyetler	Psiko-sosyal etkinlikler, STK ve kamu koordinasyonunun artırılması, eğitim ve kursların sayısının artırılması hedeflenmiştir (ŞBB, 2019: 69).

Kaynak: ŞBB, (2019).

ŞBB'nin 2020-2024 Stratejik Planı, Şanlıurfa'nın yoğun göç alan bir şehir olarak karşılaştığı zorlukları kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Göçmen sayısının hızla artmasıyla birlikte yerel halkın ihtiyaçları ve hizmet talepleri de sürekli yükselmektedir. Plan, göçün Şanlıurfa'nın sosyal, ekonomik ve altyapı sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için etkili faaliyetler geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlerin kapasitesini artırmaya yönelik hedefler, insani gelişmişlik düzeyinin yükseltilmesine odaklanmaktadır. Bununla birlikte, göçmen sayısının fazlalığı, ödenek yetersizliği ve yönetim önceliklerindeki olası değişiklikler planın en büyük risk unsurları olarak tanımlanmıştır. Uyum politikaları çerçevesinde psiko-sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, kamu-STK koordinasyonunun güçlendirilmesi ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin artırılması da öne çıkan faaliyetlerdendir. Bu durum, Şanlıurfa'nın göçmen nüfusuyla uyum içinde yaşama ve hizmet sunma kapasitesini geliştirmeye yönelik uzun vadeli bir stratejik yaklaşımı ortaya koymaktadır.

2.3.3.İBB Faaliyet Raporlarında Göçmenler ve Mülteciler

2.3.3.1. İBB 2020 Faaliyet Raporu

İBB'nin 2020 Faaliyet Raporu'na göre, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), göçmenler ve mültecilerle ilgili birçok önemli çalışma yürütmüştür. Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu kurulmuş, göçmenlerin kente uyumu ve birlikte yaşamı teşvik etmek için Göç Birimi oluşturulmuştur. Bu birim, 2019'da ilk "Göç ve Uyum Eylem Planı"nı hazırlayarak koordinasyon, kapasite geliştirme ve uyum gibi stratejik hedefler belirlemiştir. Ayrıca, tersine göç desteği ile 1.540 aileye yardım sağlanmıştır. İstanbul Göç Araştırması, Suriyeli mültecilerin sosyal sermaye eksikliği ve ayrımcılık gibi zorluklar yaşadığını ortaya koymuştur. Bu araştırmada, göçmenlerin eğitim, istihdam ve konut gibi alanlardaki kırılganlıkları vurgulanmış ve geçici koruma statüsüne rağmen ciddi sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Göç Birimi ayrıca, yerel yönetimlerle iş birliği yaparak, göç politikalarını geliştirmek ve çok dilli hizmetler sunmak amacıyla kapsamlı bir ihtiyaç analizi gerçekleştirmiştir. İBB'nin Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları (İSMEK) ve iş danışmanlığı hizmetleri, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonuna destek sağlamaktadır. 2020 yılında göç hizmetlerine 611.865 TL harcama yapılmıştır (İBB, 2020). Bununla birlikte, İBB'nin ilgili Faaliyet Raporu'nda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular Tablo 4'te kategorik olarak özetlenmiştir.

Tablo 4. İBB 2020 Faaliyet Raporu’nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Öne Çıkan Hususlar
Göç Yönetimi ve Strateji Geliştirme	İhtisas Komisyonları	Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu kurulmuştur (İBB, 2020:15).
	Araştırma ve İnceleme	"Demografi, Göç ve Nüfus Politikaları" başlıklı İstanbul Vizyon çalışması yürütülmüştür (İBB, 2020:82).
	Göç Birimi	İBB bünyesinde Göç Birimi oluşturulmuş, kapsayıcı ve adil bir kent yönetimi vizyonuyl "Göç ve Uyum Eylem Planı" hazırlanmıştır (İBB, 2020:198).
	İstanbul Göç Araştırması	Göçmenlerin sosyal sermayesi, sosyal uyum, ayrımcılık ve diğer konular üzerine kapsamlı analizler yapılmıştır (İBB, 2020:198; Doğan vd., 2020:205).
	Göç Hizmetleri	Ekonomik ve sosyal zorluklar nedeniyle geri dönmek isteyen 1.540 aileye tersine göç desteği sağlanmıştır (İBB, 2020:182-183).
Göç Hizmetleri ve Uyum	İBB Göç ve Uyum Merkezi	Türkçe dil kursları, mesleki eğitimler ve iş bulma desteği gibi hizmetler sunularak göçmenlerin entegrasyonu desteklenmiştir (İBB, 2020:199).
	Mesleki Eğitimler ve İş Desteği	İSMEK aracılığıyla dil ve mesleki eğitimler verilmiş; motor-kurye ve çağrı merkezi gibi alanlarda iş desteği sağlanmıştır (İBB, 2020:199).
	İhtiyaç Analizi	İlçe belediyeleri ve donör kuruluşlarla iş birliğini güçlendirmek için "İstanbul Belediyeleri İhtiyaç Analizi" yapılmıştır. Çok dilli tercüme hizmetleri ve uzmanlık gerektiren alanlardaki ihtiyaçlar tespit edilmiştir (İBB, 2020:199).
Sosyal ve Ekonomik Politika Geliştirme	Harcamalar ve Politikalar	Göç hizmetlerine 2020 yılında 611.865 TL harcanmış; tersine göç uygulamaları ve mülteci politikalarının geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir (İBB, 2020:271-278).
	Şehir Sosyolojisi ve Göç	Göçün şehir sosyolojisine etkileri analiz edilerek uygun önlemler geliştirilmesi önerilmiştir (İBB, 2020:278).

Kaynak: İBB, (2020).

Tablo 4, İBB’nin 2020 yılı Faaliyet Raporunda göçmenler ve mültecilerle ilgili çalışmalarının stratejik ve operasyonel boyutlarını net bir şekilde göstermektedir. Bu rapor İBB’nin göç ve mültecilik yönetimi konusunda geniş kapsamlı bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. İBB, özellikle göçmenlerin entegrasyonu, sosyal uyum ve adil kent yönetimi konularına öncelik vererek, bu alandaki politikalarını geliştirmiştir. Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu’nun kurulması ve Göç Birimi’nin oluşturulması, belediyenin göç politikalarını daha kurumsal bir zemine oturtma çabasını göstermektedir.

Göç Birimi’nin 2019 sonunda hazırladığı "Göç ve Uyum Eylem Planı" ile kentsel hizmetlerin göçmenlerin ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesi, sosyal uyumun artırılması ve kapsayıcı bir toplum oluşturulması hedeflenmiştir. Bununla birlikte, İstanbul Göç Araştırması, Suriyeli mültecilerin özellikle ekonomik sıkıntılar, sosyal sermaye eksikliği ve ayrımcılık gibi konularda önemli zorluklarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, mültecilerin entegrasyon sürecinde karşılaştıkları engellerin ne kadar derin olduğunu ve sosyal uyum stratejilerinin gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

İBB'nin tersine göç desteği gibi sosyal programlarla, ekonomik zorluklar yaşayan ailelere yönelik hizmetler sunması, göç yönetiminde sadece entegrasyon odaklı değil, aynı zamanda bireylerin kendi istekleri doğrultusunda hareket etmelerine destek veren bir model uyguladığını göstermektedir. Ayrıca, İBB'nin mesleki eğitim kursları, iş danışmanlığı ve Türkçe eğitimleri gibi programları, göçmenlerin iş piyasasına entegrasyonunu hızlandırma ve kentin ekonomik çeşitliliğini artırma amacı taşımaktadır.

2.3.3.2. İBB 2021 Faaliyet Raporu

İBB'nin 2021 Faaliyet Raporu, göç ve mültecilik konusunda önemli çalışmalar içermektedir. İBB bünyesinde Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu kurulmuş, bu kapsamda göçmenlere yönelik hizmetler geliştirilmiştir. B40 Balkan Şehirleri Zirvesi'nde göç gibi konular ele alınmış, şehirler arası iş birliği ve İstanbul'un küresel konumu güçlendirilmiştir. İBB'nin Göç Birimi, 2020-2024 Göç ve Uyum Eylem Planı'nı uygulayarak göçmenlerin belediye hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, entegrasyonu teşvik etmek ve sosyal uyumu artırmak için çok dilli hizmetler sunmuştur. Ayrıca, tersine göç desteği ile 4.010 aileye geri dönüş imkânı sağlanmıştır. Göç politikaları şekillendirilirken kaliteli veri sağlanması, hizmetlerin haritalandırılması ve ilçe belediyeleriyle iş birliği yapılması hedeflenmiştir. Göçmenlerin sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarına yönelik de işçi sağlığı merkezleri kurulmuş, entegrasyon ve toplumsal uyum faaliyetlerine yönelik 859.327 TL harcama yapılmıştır (İBB, 2021). Bununla birlikte, İBB'nin ilgili Faaliyet Raporu'nda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular Tablo 5'te kategorik olarak özetlenmiştir.

Tablo 5. İBB 2021 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Açıklama
Göç Yönetimi ve Strateji Geliştirme	Göç ve Mülteci Komisyonu	İBB bünyesinde Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu kurulmuş olup göç ve mültecilerle ilgili konularda çalışmaları yönlendirmektedir (İBB, 2021:15).
	B40 Balkan Şehirleri Zirvesi	Uluslararası zirvede göç ve kentsel sorunlar ele alınmış; iş birliği ve iyi uygulamaların paylaşılması amaçlanmıştır. İstanbul'un kent diplomasisi ve küresel görünürlüğü güçlendirilmiştir (İBB, 2021:66).
	İstanbul Vizyon Çalışması	Demografi, göç ve nüfus politikaları gibi konularda araştırmalar gerçekleştirilmiştir (İBB, 2021:88).
	Tersine Göç Desteği	Ekonomik ve sosyal zorluklar nedeniyle İstanbul'dan ayrılmak isteyen 4.010 aileye tersine göç desteği verilmiştir (İBB, 2021:224-225).
Göç Hizmetleri ve Uyum	Göç Hizmetleri ve Uyum Politikaları	2020-2024 Göç ve Uyum Eylem Planı kapsamında haklara erişim, sosyal uyum, toplumsal cinsiyet eşitliği ve veri toplama süreçleri geliştirilmiştir (İBB, 2021:250).
	Çok Dilli Hizmetler	Göçmenlerin belediye hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak amacıyla çok dilli hizmetler ve bilgilendirme materyalleri hazırlanmıştır (İBB, 2021:250).
	İş Birliği ve Kapasite Geliştirme	İBB, Alman Kalkınma İşbirliği (GIZ), Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP) ve diğer uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak, göçmenlerin geçim kaynakları yaratma konusunda desteklenmesine katkı sağlamaktadır. Belediye personelinin Almanya'daki belediyelerle deneyim paylaşımında bulunması da planlanmıştır (İBB, 2021:251).

Bütçe ve Politika Geliştirme	Haritalandırma ve Dijital Erişim	İBB Göç Birimi, göçmenlere yönelik hizmetler haritalandırılmış ve dijital erişilebilir haritalar oluşturulmuştur (İBB, 2021:251).
	Sağlık ve Güvenlik Hizmetleri	Göçmen işçi sağlığı merkezleri ve iş hijyeni laboratuvarları kurulmuş olup, göçmenlerin sağlık ve güvenlik sorunlarına yönelik hizmetler sunulmuştur (İBB, 2021:271).
	Kültürel ve Sosyal Etkinlikler	Göç ve göçmenlerle ilgili farkındalığı artırmak amacıyla Türkiye’den Almanya’ya göçün 60. yılını anma etkinlikleri düzenlenmiştir (İBB, 2021:279).
	Göç Hizmetlerine Ayrılan Bütçe	Göç hizmetleri ve uyum faaliyetleri için 2021 yılında 859.327 TL harcama yapılmıştır (İBB, 2021:331).
	Politika Önerileri	Göçmen yaşam kalitesini artıracak projeler ve tersine göç politikalarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (İBB, 2021:335-336).

Kaynak: İBB, (2021).

Tablo 5, İBB’nin 2021 yılı Faaliyet Raporunda göçmenler ve mültecilerle ilgili yürüttüğü faaliyetleri ve öne çıkan konuları ifade etmektedir. İBB’nin ilgili Faaliyet Raporu, İstanbul’un göç ve mültecilik yönetiminde proaktif ve çok yönlü bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Şehrin dinamik demografik yapısı ve göçmen nüfusunun artışı dikkate alınarak kurulan "Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu" ve Göç Birimi, bu alandaki temel stratejileri belirleyip uygulamaya koymuştur. 2020-2024 Göç ve Uyum Eylem Planı, göçmenlerin belediye hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, ekonomik ve kültürel entegrasyonlarını sağlamak, sosyal uyumu artırmak için çok dilli hizmetler ve bilgilendirme materyalleri gibi önemli adımlar içermektedir. Özellikle göçmen ve yerel çocuklar arasındaki uyumun teşvik edilmesi ve hizmetlerin daha kapsayıcı hale getirilmesi, İstanbul’un sosyal dokusunun güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Tersine göç hizmetleri gibi yenilikçi uygulamalarla, ekonomik zorluklar nedeniyle İstanbul’da tutunamayan ailelerin memleketlerine geri dönüşleri desteklenmiş ve 2021 yılında bu destekten 4.010 aile yararlanmıştır. Bunun yanı sıra, Göç Birimi’nin göç politikalarının geliştirilmesi ve entegrasyon süreçlerinin güçlendirilmesi için nitelikli veri akışını sağlayarak kapsamlı haritalama çalışmaları yapması, politika geliştirme süreçlerine katkı sağlamaktadır.

İstanbul’un, göçmenlere yönelik hizmet sunumunda Alman Kalkınma İşbirliği (GIZ) ve BM Dünya Gıda Programı (WFP) gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak küresel düzeyde göç yönetimi çabalarına dahil olması, kentin uluslararası alandaki görünürlüğünü ve diplomatik gücünü artırmıştır. Tüm bu çabalar, İstanbul’un göçmen dostu bir metropol olarak öne çıkmasına katkı sağlarken, kentin küresel bir merkez olma hedefini desteklemektedir.

2.3.3.3. İBB 2022 Yılı Faaliyet Raporu

İBB 2022 faaliyet raporunda ihtisas komisyonu olarak “Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu” kurulmuştur. Ekonomik ve sosyal zorluklar nedeniyle İstanbul’da yaşamakta zorlanan 2.316 haneye tersine göç desteği sunulmuştur. B40 Balkan Şehirleri Ağı gibi uluslararası işbirlikleri ve MahalliMap gibi yenilikçi araçlar, göçmenlerin kentsel hizmetlere erişimini kolaylaştırmaktadır. Göçmen çocukların toplumsal entegrasyonunu desteklemek amacıyla göç ve çocuk temalı sanatsal projeler düzenlenmiş ve göç hizmetleri için 3.636.040 TL harcama yapılmıştır. Bu çabalar, yerel halk ile göçmen

grupları arasında sosyal uyumu artırmayı hedeflemiştir (İBB, 2022). Bununla birlikte, İBB'nin ilgili Faaliyet Raporu'nda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular Tablo 6'da kategorik olarak özetlenmiştir.

Tablo 6. İBB 2022 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Faaliyet ve Hususlar
Göç Yönetimi ve Strateji	Göç ve Mülteci Komisyonu	İBB bünyesinde göç ve mültecilerle ilgili konularda çalışmalarda bulunmak için ihtisas komisyonu olarak Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu kurulmuştur (İBB, 2022:13).
	B40 Balkan Şehirleri Ağı	İBB'nin öncülüğünde kurulan B40 Balkan Şehirleri Ağı, Balkan bölgesindeki yerel yönetimler arasında işbirliği ve dayanışmayı artırmayı hedeflemektedir. 2022 yılı sonunda 51 üyeye ulaşan bu ağ, "Göç ve Yerel Demokrasi" alanında çalışmalar yürütmüştür (İBB, 2022:81).
	Tersine Göç Desteği	İstanbul'da yaşamını sürdüremeyen 2.316 haneye tersine göç desteği sağlanmıştır (İBB, 2022:262-263).
Koordinasyon ve İşbirliği	Uluslararası İşbirlikleri	Etkin bir koordinasyon ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği sağlamak için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı (WALD) ile ortak çalışmalar yapılmıştır (İBB, 2022:288).
	Eğitim ve Dil Hizmetleri	Göçmenlere yönelik dil hizmetleri ve diğer eğitim programları uygulanmıştır (İBB, 2022: 288).
	Kentsel Hizmet Erişimi	Göçmenlerin kentsel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak amacıyla MahalliMap uygulaması oluşturulmuştur (İBB, 2022:288)
Sosyal Hizmetler ve Sağlık	Sosyal Hizmet ve Yardım	Sosyal hizmet sunumunda benimsenen sistem mezuniyeti yaklaşımı hem Türk vatandaşlarına hem de göçmen ve mültecilere yönelik sosyal yardım bağımlılığını azaltmayı, sosyal dışlanmayı ortadan kaldırmayı ve bireylerin kendi kendine yeterliliklerini desteklemeyi amaçlamıştır (İBB, 2022:288).
	İş Sağlığı ve Güvenliği	Göçmen İşçi Sağlığı Merkezi kurulmuş, iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık artırılmıştır (İBB, 2022:307).
	Çocuk Entegrasyonu	Göçmen çocuklara yönelik sanatsal projeler ve atölye çalışmaları düzenlenmiştir (İBB, 2022:316-317).
Bütçe ve Politika Geliştirme	Harcamalar	Göç hizmetleri ve uyum faaliyetlerine 3.636.040 TL harcanmıştır (İBB, 2022:373).
	Politika Geliştirme	Göç ve mültecilik politikalarının geliştirilmesi ve kırsal göç, tersine göç ve yabancı göçmenlere yönelik çözüm önerileri getirilmiştir (İBB, 2022:379-380).

Kaynak: İBB, (2022).

Tablo 6, İBB'nin 2022 yılı Faaliyet Raporunda göçmenler ve mültecilerle ilgili yürüttüğü faaliyetleri ve öne çıkan konuları ifade etmektedir. Bu Faaliyet Raporu, diğerleri gibi göç ve mültecilik konusuna yönelik kapsamlı bir yaklaşım sergilemektedir. Raporda, göç yönetiminin yerel yönetimlerin temel sorumlulukları arasında giderek daha fazla önem kazandığı vurgulanmıştır. "Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu" gibi yapılar aracılığıyla göçmenlerin entegrasyonu ve desteklenmesi için çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. B40 Balkan Şehirleri Ağı gibi uluslararası işbirlikleri, yerel yönetimler arasında dayanışmayı artırmayı amaçlamakta, bu da göç ve mültecilik konularında etkileşim ve bilgi paylaşımını güçlendirmektedir. İstanbul Vizyon Çalışması kapsamında yapılan araştırmalar, şehrin demografik ve ekonomik dinamiklerini inceleyerek, göç politikalarının daha etkin bir şekilde belirlenmesine katkı sağlamaktadır. İBB, geçmişte olduğu gibi ekonomik ve sosyal zorluklar yaşayan hanelere tersine göç desteği sunarak, göçmenlerin yaşam

kalitesini iyileştirmeyi ve sürdürülebilir şehir gelişimini desteklemeyi hedeflemiştir. Ayrıca, dil hizmetleri ve eğitim programları gibi destek mekanizmaları ile göçmenlerin entegrasyonunu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. MahalliMap gibi yenilikçi araçlar, göçmenlerin kentsel hizmetlere erişimini artırırken, sosyal hizmetlerdeki sistem mezuniyeti yaklaşımı, sosyal dışlanmayı azaltmayı ve bireylerin kendi kendine yeterliliklerini desteklemeyi hedeflemiştir. Genel olarak, İBB'nin 2022 faaliyet raporu, göç ve mültecilik alanında kapsamlı bir strateji benimsendiğini ve yerel halk ile göçmen gruplar arasında sosyal uyumun teşvik edilmesi için çeşitli çabaların sürdüğünü göstermektedir.

2.3.3.4. İBB 2023 Yılı Faaliyet Raporu

İBB 2023 Faaliyet Raporu, göç ve mülteci konularında önemli gelişmeler kaydedildiğini ortaya koymaktadır. 26 ihtisas komisyonundan biri olan “Göç, Göçmen ve Mülteci Komisyonları” ile STK’lar arasında iş birliği artırılmıştır. “Otogar Kadın Danışma Birimi” gibi inisiyatifler, şiddet mağduru kadınlara destek sunarak bağımsız yaşamlarını sürdürmelerine yardımcı olmaktadır. Çok dilli tercüme hizmetleri ve sosyal hizmetler ile göçmenlerin entegrasyonu desteklenirken, kültürel etkinlikler toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir. Göçmen İşçi Sağlığı Merkezi iş sağlığı alanında hizmetler sunmakta, düzensiz göç sorunları ele alınmakta ve sosyal katılımı artırmaya yönelik projelere vurgu yapılmaktadır (İBB, 2023). Bununla birlikte, ilgili Faaliyet Raporunda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular aşağıdaki tabloda kategorik olarak sunulmaktadır.

Tablo 7. İBB 2023 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Açıklama
Komisyon ve Yönetim	Komisyonlar	2023 yılında “Göç, Göçmen ve Mülteci Komisyonları” da dahil olmak üzere toplam 26 ihtisas komisyonu kurulmuştur (İBB, 2023: 13).
	Sivil Toplum ile İşbirliği	STK'larla iş birliği yapılmış, “Otogar Kadın Danışma Birimi” şiddet mağduru kadınlara destek sunmuştur (İBB, 2023: 291).
İletişim ve İş Birliği	Dil Desteği	Çok dilli tercüme hizmetleri (Arapça, Kürtçe, Farsça, İngilizce) ve farkındalık eğitimleri sağlanmıştır (İBB, 2023: 68).
Teknoloji ve Yenilik	Yenilikçi Araçlar	MahalliMap Şehir Haritası ve İçerik Yönetim Sistemi gibi araçlar göç politikalarının geliştirilmesi için kullanılmaktadır (İBB, 2023: 68).
Kültürel Uyum	Kültürel ve Sanatsal Etkinlikler	Sanat atölyeleri ve kültürel etkinlikler yerel halk ve göçmen gruplar arasında sosyal uyumu arttırmaktadır (İBB, 2023: 296).
Sağlık ve Güvenlik	İş Sağlığı ve Güvenliği	Göçmen İşçi Sağlığı Merkezi'nde iş sağlığı ve güvenliği alanında danışmanlık hizmetleri verilmektedir (İBB, 2023: 317).
Sosyal Projeler	Özel Gruplara Yönelik Projeler	Kadınlar, çocuklar ve göçmenler için atölye çalışmaları ve sosyal projeler düzenlenmektedir.
	Düzensiz Göç ve Zorluklar	Düzensiz göçlerin yol açtığı trafik yoğunluğu ve yangınlara müdahale süreleri gibi sorunlar ele alınmıştır (İBB, 2023: 370).
	Sosyal Katılım Projeleri	Engelli, yaşlı, çocuk ve göçmenlerin sosyal yaşama katılımını artıracak projelerin önemi vurgulanmıştır (İBB, 2023: 325).

Stratejik Gelişim**Kurumsal Kapasite
Değerlendirmesi**

Göç ve mülteci sorunlarına yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve sosyal yaşama katılımı ve uyumu teşvik edecek projeler önceliklidir (İBB, 2023: 395).

Kaynak: İBB, (2023).

Tablo 7, İBB'nin 2023 yılı Faaliyet Raporunda göçmen ve mülteci konularına dair geliştirdiği stratejilerin ve yürüttüğü projelerin kapsamını göstermektedir. Bu Rapor, göç ve mültecilik yönetimi konusunda kaydedilen ilerlemeleri ve mevcut zorlukları kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Göçmen ve mülteci konularında çalışan STK'larla iş birliğinin önemini vurgularken, bu komisyonlar aracılığıyla daha etkili ve koordineli bir yönetim modeli oluşturulması hedeflenmektedir. "Otogar Kadın Danışma Birimi" gibi inisiyatifler, şiddet mağduru kadınların desteklenmesi için önemli adımlar atılmasına olanak tanımaktadır. Ancak, raporda köken ve ayrımcılıkla ilgili net bilgiler olmaması, hizmetlerin kapsayıcılığı açısından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bu durum, göçmenlerin ve mültecilerin ihtiyaçlarına daha duyarlı bir yaklaşım geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Geçmiş senelerde olduğu gibi çok dilli tercüme hizmetleri ve sosyal hizmetlerle göçmenlerin entegrasyonunun desteklenmesi, toplumsal uyum için kritik bir faktördür. Ayrıca, MahalliMap gibi yenilikçi araçların kullanılması, veri yönetimini ve politika geliştirmeyi güçlendirmektedir. Ancak, düzensiz göçlerin yol açtığı trafik ve yangın gibi sorunların ele alınması, daha geniş kapsamlı stratejiler geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Genel olarak, İBB'nin göç ve mültecilik yönetimi alanındaki çabaları, sosyal uyum ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla önemli bir temel oluştursa da bu süreçte daha kapsayıcı ve ayrımcılığı önleyici politikaların geliştirilmesi, engelli, yaşlı ve çocuk gibi özel grupların sosyal yaşama aktif katılımını sağlayacak projelere odaklanması gerekmektedir. Bu yaklaşım, İstanbul'un zengin kültürel çeşitliliğini korumak ve toplumun tüm kesimlerinin yararına olacak şekilde sosyal entegrasyonu artırmak için kritik öneme sahiptir.

2.3.4. ŞBB Faaliyet Raporlarında Göçmenler ve Mülteciler

2.3.4.1. ŞBB 2020 Faaliyet Raporu

ŞBB'nin 2020 faaliyet raporuna göre, belediye bünyesinde Göç ve Mülteci Komisyonu kurulmuş ve Göç İşleri Şube Müdürlüğü aracılığıyla göçmenlere yönelik sosyal hizmet, eğitim, hukuki, psiko-sosyal, sağlık, mesleki eğitim ve tercüme hizmetleri sağlanmıştır. Toplamda 9,903 göçmen bu hizmetlerden yararlanmıştır. ŞBB, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), UNHCR ve diğer uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak göçmenlerin sosyal uyumunu ve kurumsal kapasiteyi geliştirmeye yönelik projeler yürütmüştür. Ayrıca, mesleki eğitim, tarımsal destek ve yenilenebilir enerji projeleri ile hem göçmenlerin ekonomik hayata katılımını hem de çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir. Nüfus artışıyla birlikte hizmet kapasitesinin genişletilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (ŞBB, 2020). Bununla birlikte, İlgili Faaliyet Raporunda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular aşağıdaki tabloda kategorik olarak sunulmaktadır.

Tablo 8. ŞBB 2020 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Bilgiler
Komisyon ve Yönetim	Komisyonlar	ŞBB Meclisinde "Göç ve Mülteci Komisyonu" kurulmuştur (ŞBB, 2020:20).

Sosyal Hizmet ve Destek	Sosyal Hizmetler	Göç İşleri Şube Müdürlüğü sosyal hizmet, eğitim, hukuki, psiko-sosyal, sağlık, mesleki eğitim ve tercüme hizmetleri sunmuştur (ŞBB, 2020:69).
Hizmet Yararlanıcıları	Hizmetlerden Yararlanan Göçmen Sayısı	Danışmanlık hizmetleri ve farkındalık eğitimlerinden 5,950 göçmen, sosyal uyum etkinliklerine 2,023 katılımcı, Türkçe dil kursuna 1,780 göçmen, toplamda ise 9,903 göçmen yararlanmıştır (ŞBB, 2020:69).
Uluslararası İş Birliği	Proje Finansman Ortakları	Göç İşleri Şube Müdürlüğü bünyesinde göçmenlerle ilgili yürütülen projelere IOM, UNHCR, Avustralya Büyükelçiliği, Concern Worldwide (İrlanda), GIZ gibi uluslararası kuruluşlar finansman desteği sağlamışlardır (ŞBB, 2020: 70-74)
Ekonomik Destek	Tarımsal Destekler	Tarımsal göçü engellemek için ipekböcekçiliği ve arıcılık desteklenmiştir (ŞBB, 2020: 122).
Yenilikçi Projeler	Yenilenebilir Enerji Projeleri	IOM iş birliği ile güneş enerjisi kullanarak yaş sebze kurutma tesisi kurulmuştur (ŞBB, 2020: 158).
Eğitim ve Farkındalık	Eğitim ve Bilgilendirme	Türkiye Belediyeler Birliği ve Asis Elektronik tarafından göç ve ulaşım zirveleri düzenlenmiş, eğitim programları ve farkındalık artırma çalışmaları yapılmıştır (ŞBB, 2020:312).
Sağlık ve Eğitim	Sağlık ve Eğitim Hizmetleri	4,890 göçmen eğitim, 888 göçmen sağlık hizmetlerinden, 2,001 göçmen geçim kaynakları hizmetlerinden yararlanmıştır (ŞBB, 2020: 398-399).
Kadın Destek Programları	Kadın Göçmenlere Destek	305 göçmen kadını mesleki eğitimlere katılmıştır (ŞBB, 2020:399).
Kurumsal Kapasite	Kurumsal Kapasite Geliştirme	Suriye krizine yönelik projelerde UNDP desteğiyle kurumsal kapasite artırılmıştır (ŞBB, 2020:313).
Strateji Geliştirme	Hizmet Kapasitesi ve Strateji	Nüfus ve göçmen artışıyla belediyenin hizmet kapasitesinin çeşitlendirilmesi ve strateji geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (ŞBB, 2020:410).

Kaynak: ŞBB, (2020).

Tablo 8’deki bilgilere göre Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 Faaliyet Raporu’nda göç ve mültecilik yönetimine dair önemli adımlar atıldığı görülmektedir. Belediye, “Göç ve Mülteci Komisyonu” kurarak bu alanda özel bir ihtisas komisyonu oluşturulmuş ve göçmenlerin yerel halkla uyum sağlaması desteklenmiştir. Göç İşleri Şube Müdürlüğü aracılığıyla sosyal hizmetler, eğitim, psiko-sosyal destek, mesleki eğitim ve dil kursları gibi kapsamlı hizmetler sunulmuştur. Bu hizmetlerden yaklaşık 9,903 göçmen faydalanmıştır, ki bu belediyenin kapsayıcı hizmet anlayışını göstermektedir. Bunun yanında, uluslararası kurumlar (IOM, UNHCR, Concern Worldwide) iş birliği yaparak, çeşitli projeler geliştirilmiş ve bu projelerin finansmanı sağlanmıştır. Örneğin, IOM ile yapılan iş birliği kapsamında yenilenebilir enerji kullanımına yönelik projeler hayata geçirilmiştir. Belediye, göçmenlerin bilgilendirilmesi, sosyal uyum etkinlikleri, dil kursları ve mesleki eğitimler gibi konularda da aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, kurumsal kapasitenin artırılması ve göçmen nüfusunun belediye hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak için stratejiler geliştirilmiştir. Dolayısıyla ŞBB, göçmen ve mültecilerin entegrasyonu ve hizmetlere erişimi konusunda kapsamlı ve sürdürülebilir projeler geliştirerek bölgesel kalkınmaya ve sosyal entegrasyona önemli katkılar sağlamaktadır.

2.3.4.2. ŞBB 2021 Faaliyet Raporu

ŞBB, “Göç ve Uyum Daire Başkanlığı” aracılığıyla göçmenlere Türkçe kursları, danışmanlık ve maddi destek sağlamış, STK’larla iş birliği yapmıştır. Artan göçmen nüfusu ise hizmet kapasitesini zorlamaktadır. Bununla birlikte, ilgili Faaliyet Raporunda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular aşağıdaki tabloda kategorik olarak sunulmaktadır.

Tablo 9. ŞBB 2021 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Öne Çıkan Konular
Komisyon ve Yönetim	İhtisas Komisyonları	ŞBB Meclisi’nde “Göç ve Mülteci Komisyonu” bulunmaktadır (ŞBB, 2021:23).
Kurumsal Yapı	Organizasyon Yapısı	Göç ve Uyum Hizmetleri Daire Başkanlığı, genel sekreter yardımcısına bağlıdır (ŞBB, 2021:37).
Hizmet Sunumu	Sunulan Hizmetler	Göçmenlere yönelik Türkçe dil kursu, danışmanlık hizmetleri ve çeşitli kurslar verilmiştir; fiziki ve maddi destekler sağlanmıştır (ŞBB, 2021: 97).
İşbirliği	STK’larla İş Birliği	Göçmenlerin sorunlarının çözümü ve daha iyi hizmet sunulması adına çeşitli STK’larla toplantılar gerçekleştirilmiştir (ŞBB, 2021:335-365).
Zorluklar ve Gelişme	Zayıflıklar	Artan nüfus ve göçmen sayısının hizmetlere erişim kapasitelerinde değişim zorunluluğu yarattığı belirtilmiştir (ŞBB, 2021:458).

Kaynak: ŞBB, (2021).

ŞBB’nin 2021 Faaliyet Raporu, göç ve mültecilik yönetimine ilişkin belediyenin ciddi bir çaba sarf ettiğini ve kapsamlı hizmetler sunduğunu göstermektedir. “Göç ve Uyum Hizmetleri Daire Başkanlığı”, göçmenlerin topluma uyumu için Türkçe dil kursları, danışmanlık hizmetleri ve maddi destekler gibi önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Ayrıca, göçmenlerin sorunlarının çözümü için STK’lar ile iş birliği yaparak, hizmetlerin daha etkili hale getirilmesi için toplantılara katılmışlardır. Ancak, raporda yer alan kurumsal kapasite değerlendirmesi, artan göçmen nüfusunun hizmetlerin kapasitesini zorladığını ve bu durumun belediyenin hizmet türleri ve kapasitesinde değişiklikler yapmasını zorunlu kıldığını vurgulamaktadır. Bu, belediyenin artan talebi karşılamakta zorlandığını ve göçmenlere sunulan hizmetlerin çeşitlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Belediyenin, mevcut kaynaklarını maksimize ederek daha fazla hizmet sunma stratejileri geliştirmesi gerektiği raporda belirtilen önemli bir zayıflık olarak öne çıkmaktadır.

2.3.4.3. ŞBB 2022 Faaliyet Raporu

ŞBB 2022’de Göç ve Uyum Daire Başkanlığı, 19 proje gerçekleştirmiş, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak yardım ve uyum projeleri düzenlemiş, istişare toplantıları düzenlemiştir. Bununla birlikte, ilgili Faaliyet Raporunda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular aşağıdaki tabloda kategorik olarak sunulmaktadır.

Tablo 10. ŞBB 2022 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Açıklama
Komisyon ve Yönetim	İhtisas Komisyonları	ŞBB Meclisi’nde 16 ihtisas komisyonu bulunmaktadır. Bunlardan biri "Göç ve Mülteci Komisyonu"dur (ŞBB, 2022: 25).
Proje ve Uygulamalar	Proje Sayısı	Göç ve Uyum Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından 2022 yılında göçmen ve mültecilere yönelik 19 proje hayata geçirilmiştir (ŞBB, 2022: 93).

İşbirliği ve Ortaklık	İş Birliği Yapılan Kuruluşlar	IOM, GIZ, DRC, UNHCR, ASAM, UNFPA, Qatar Charity, Care International gibi kuruluşlar projelerin hayata geçirilmesinde etkili olmuştur (ŞBB, 2022: 93).
Yardım ve Destek	Yardım Türleri	Bu kuruluşlar, göçmenlere ayni ve nakdi yardımlar sağlamış; istihdam, uyum ve eğitim projeleri düzenlemiştir (ŞBB, 2022: 93-96).
Uyum Sağlama Hizmetleri	Uyum Sağlama Merkezleri	Göçmenlerin topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla çeşitli merkezler inşa edilmiştir (ŞBB, 2022: 96).
İletişim ve Katılım	İstişare Toplantıları	ŞBB, yerel göçmen toplulukları ve STK'lar ile göçmenlerin karşılaştığı sorunları ve fırsatları değerlendirmek için istişare toplantıları düzenlemiştir (ŞBB, 2022: 384).

Kaynak: ŞBB, (2022).

ŞBB’nin 2022 Faaliyet Raporu, göç ve mültecilik yönetiminde önemli adımlar attığını ve 19 proje geliştirdiğini göstermektedir. “Göç ve Uyum Hizmetleri Daire Başkanlığı”, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak göçmenlerin entegrasyonunu sağlamak amacıyla ayni ve nakdi yardımlar, istihdam ve uyum eğitimler sunmuştur. Ayrıca, göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik merkezler inşa edilmekte ve yerel topluluklarla istişare toplantıları düzenlenmektedir. Ancak, artan göçmen nüfusu hizmet kalitesini zorlamakta ve sürekli değerlendirme gerektirmektedir. Belediyenin mevcut kaynakları daha verimli kullanması, göçmen hizmetlerinin etkinliğini artırmak için kritik öneme sahiptir. Genel olarak, ŞBB’nin yaklaşımı sosyal sorumluluk ve toplumsal uyumu destekleyen olumlu bir çerçeve sunmaktadır.

2.3.4.4. ŞBB 2023 Faaliyet Raporu

ŞBB 2023 Faaliyet Raporu'na göre Göç ve Mülteci Komisyonu, geçici koruma altındaki göçmen ve mültecilerin insani gelişmişlik endeksini artırmak amacıyla 53 proje gerçekleştirmiştir. Bu projeler, IOM, GIZ, UNHCR gibi uluslararası kuruluşların finansmanı ile hayata geçirilmiş ve göçmenlere ayni ve nakdi yardımlar sağlanmıştır. Ayrıca, sürdürülebilir iş kanalları oluşturmak için bir e-ticaret ve e-ihracat merkezi projesi geliştirilmiş; bu projede 300 bireye temel eğitim ve 75 kişiye uzmanlık eğitimi verilmiştir. 2023 yılında 267 göçmen meslek eğitimlerine katılmış, 5,650 göçmen eğitim hizmetlerinden faydalanmış ve %75'i deprem sonrası gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, sağlık yönlendirme hizmetinden 583, geçim kaynakları hizmetinden ise 1,744 göçmen yararlanmıştır (ŞBB, 2023). Bununla birlikte, ilgili Faaliyet Raporunda göçmen ve mültecilere ilişkin öne çıkan konular aşağıdaki tabloda kategorik olarak sunulmaktadır.

Tablo 11. ŞBB 2023 Faaliyet Raporu'nda Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Öne Çıkan Hususlar

Ana Tema	Kategori	Açıklama
Komisyon ve Yönetim	Göç ve Mülteci Komisyonu	ŞBB Meclisinde bulunan 16 ihtisas komisyonundan biri olarak Göç ve Mülteci Komisyonu görev yapmaktadır (ŞBB, 2023: 26).
Proje ve Uygulamalar	Proje Sayısı	2023 yılında, göçmen ve mültecilere yönelik 53 proje hayata geçirilmiştir (ŞBB, 2023: 84-92).
İşbirliği ve Ortaklık	Finansman Sağlayan Kuruluşlar	IOM, GIZ, DRC, UNHCR, UNFPA, Qatar Charity, CARE International gibi birçok uluslararası kuruluştan göçmen ve mültecilere yönelik finansman sağlanmıştır (ŞBB, 2023: 84-92).
Yardım ve Destek	Yardım ve Destek Projeleri	Göçmen ve mültecilere yönelik ayni ve nakdi yardımlar, göçmenlerin sosyalleşmesi ve topluma uyumları için çeşitli merkezler kurulmuştur (ŞBB, 2023: 84-92).
Eğitim ve Kapasite Gelişimi	Eğitim ve Kapasite Geliştirme	Meslek eğitimlerine 267 göçmen katılmıştır. 5,650 göçmen eğitim hizmetlerinden faydalanmıştır (ŞBB, 2023: 362-363).

Sağlık ve Geçim Kaynakları	Sağlık ve Geçim Kaynakları Hizmetleri	583 göçmen sağlık yönlendirme hizmetinden faydalanmış, 1,744 göçmen geçim kaynakları hizmetlerinden yararlanmıştır (ŞBB, 2023: 363).
Afet ve Acil Durum Hizmetleri	Afet Sonrası Destek	2023 yılında, eğitim hizmetlerinin %75'i 6 Şubat'ta yaşanan deprem sonrası gerçekleştirilmiştir (ŞBB, 2023: 363).

Kaynak: ŞBB, (2023).

ŞBB 2023 Faaliyet Raporu, göç ve mültecilik yönetiminde stratejik bir yaklaşım sergilediğini ortaya koymaktadır. ŞBB, geçici koruma altındaki göçmenlerin insani gelişimlerini artırmak için 53 proje geliştirmiştir. Bu projeler, uluslararası ve yerel kuruluşlarla iş birliği içinde göçmenlerin topluma entegrasyonunu ve sosyo-ekonomik gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. E-ticaret ve e-ihracat merkezi gibi girişimcilik projeleri, göçmenlerin ekonomik bağımsızlıklarını artırırken, meslek eğitimleri de iş gücüne katılımlarını sağlamaktadır. Ayrıca, sağlık yönlendirme ve geçim kaynakları hizmetleri, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik önemli adımlardır. Ancak artan göçmen nüfusu, hizmet taleplerinin sürekli artmasına yol açmakta; bu da kapasite artırma ve hizmet kalitesinin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Genel olarak, ŞBB'nin yaklaşımı bir önceki raporda olduğu gibi toplumsal uyumu ve sosyal sorumluluğu destekleyen olumlu bir çerçeve sunmaktadır.

3. KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

3.1. İBB ve ŞBB'nin Güncel Stratejik Planlarındaki Göç ve Mülteciliğe Yönelik İçeriklerin Karşılaştırılması

İBB ve ŞBB'nin 2020-2024 Stratejik Planlarında, göç ve mültecilik konusundaki değerlendirmeler, her iki şehrin göç yönetimine yönelik stratejik bakış açılarını ve karşılaştıkları zorlukları daha derinlemesine ele almaktadır. Her iki belediyenin, farklı demografik yapılar ve sosyo-ekonomik bağlamlar göz önünde bulundurularak belirlediği stratejiler, çeşitli veri ve örneklerle daha güçlü bir şekilde desteklenebilir. Bu bağlamda yapılan karşılaştırma aşağıda sunulmaktadır:

- **Göç Dinamikleri:** İBB, İstanbul'un büyük ve heterojen yapısına uygun olarak, kalifiye işgücünün çekilmesi gerektiğini ve İstanbul'un küresel ekonomik rekabet gücünün artırılmasının önemini vurgulamaktadır. Bu noktada, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonu, İstanbul'un ekonomisini güçlendirecek temel faktörlerden biridir. 2020-2024 Stratejik Planında bu hedefler için finansman kaynakları, uygulama takvimi ve faydalanan göçmen sayıları gibi veriler eksik kalmıştır. ŞBB ise göçün yoğun olduğu bir şehir olarak, hizmet taleplerinin hızla arttığını belirtmektedir. Şanlıurfa'da göçmen sayısının artışının, sağlık, eğitim ve barınma hizmetlerinde ciddi baskılar oluşturduğu ifade edilmektedir. ŞBB, insani gelişim odaklı projelerin önemine vurgu yaparak, göçmenlerin temel hizmetlere erişimini sağlamak için projeler geliştirmiştir. Ancak, göçmen sayısının artışı ile başa çıkabilmek için daha somut maliyet verilerine ve finansman planlarına yer verilmesi, çıkarımların geçerliliğini güçlendirecektir.
- **Katılımcılık ve Uyum:** İBB, sosyal uyumun sağlanması adına katılımcı bir yaklaşım benimsemekte ve yerel halkın görüşlerini almak için çeşitli anketler ve forumlar düzenlemektedir. 2020-2024 Stratejik Planında, göçmenlerin toplumla uyum içinde yaşamalarını sağlayacak çeşitli programlar yer alırken, bunların maliyetleri, hedef kitleleri ve beklenen sonuçlar gibi verilere yer verilmemektedir. ŞBB, uluslararası düzeyde bir zirve

düzenleyerek, geniş bir perspektif sunmayı amaçlamakta ve sosyal uyum programlarının öncelikli alanlardan biri olduğunu belirtmektedir. 2021 faaliyet raporuna göre, 5,950 göçmen sosyal uyum programlarından yararlanmış, ancak bu hizmetlerin sürekliliği ve etkililiği konusunda daha somut veriler sunulması, sürecin daha etkili değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır.

- **Risk ve Zorluklar:** İBB, kırsal alandan kente göçün getirdiği sosyal ve ekonomik tehditleri dile getirmekte ve bununla başa çıkabilmek için çeşitli politikalar önermektedir. Ancak, 2020-2024 Stratejik Planında, bu tehditlerin detaylandırılması ve bu tehditlere karşı geliştirilen stratejilerin ne kadar etkin olduğu konusunda daha fazla veri gerekmektedir. Örneğin, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde karşılaşılan engellerin çözümü için alınan tedbirlerin takibi, bu stratejilerin başarısını gösterebilir. ŞBB, göçmen sayısındaki artışın yaratabileceği olumsuz etkiler ile ödenek yetersizliği gibi risklere dikkat çekmektedir. Şanlıurfa'nın göçmen yoğunluğundan dolayı kaynak yetersizliği yaşadığına dair raporlarda bazı belirtiler bulunmakta, ancak bu durumun çözümü için önerilen finansal kaynaklar ve uygulama süreleri net bir şekilde belirtilmemektedir. Verilerin açıklanması, özellikle finansal destek ve iş birliği yapılan kuruluşlar üzerinden yapılacak katkıların netleştirilmesi, risk ve zorlukların yönetilmesine dair daha güçlü bir analiz yapılmasına olanak tanıyacaktır.
- **Sürdürülebilirlik ve Stratejik Gelişim:** İBB, kentsel sürdürülebilirlik açısından tersine göç politikalarını teşvik etmektedir. Bu, İstanbul'un gelecekteki demografik ve ekonomik yapısına dair önemli bir stratejik adımdır. Ancak, uygulama takvimi ve bu politika için gerekli finansman kaynakları hakkında daha fazla bilgi verilmemektedir. Bu politikaların etkisi, göçmen sayısı ve toplumsal uyum verileri ile desteklendiğinde daha anlamlı olacaktır. ŞBB, insani gelişim hedeflerini öne çıkararak, göçmenlere yönelik sağlık, eğitim ve geçim kaynakları projelerini artırmayı hedeflemektedir. Bu projelerin sürdürülebilirliği için gereken finansal destek ve uygulama takvimi ile birlikte, hangi kuruluşların destek verdiği ve bu projelerin ne kadar geniş kitlelere ulaştığı konusunda daha fazla bilgi sağlanmalıdır.

Genel olarak her iki belediye de sosyal uyum ve insan gelişimi hedeflerine odaklanarak, göç ve mültecilik konusunda etkili çözümler geliştirmeye çalışmaktadır. Ancak, her bir planın içeriği ve stratejik uygulamaları, daha fazla veriyle desteklenmeli, finansal kaynaklar, uygulama süreleri ve hedef kitleler gibi unsurların açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. İstanbul'un büyük bir metropol olması ve Şanlıurfa'nın yoğun göç alan bir şehir olması, her iki planın içeriğini etkilemiş ve stratejilerin farklılık göstermesine neden olmuştur. Bu bağlamda, her iki belediyenin stratejik planları, sadece siyasi ve demografik farklılıkları yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda yerel göç yönetiminin etkili ve sürdürülebilir bir şekilde uygulanabilmesi için daha ayrıntılı ve veriye dayalı bir yaklaşım gerektirmektedir.

3.2. İBB ve ŞBB'nin Güncel Faaliyet Raporlarındaki Göç ve Mülteciliğe Yönelik İçeriklerin Karşılaştırılması

İBB ve ŞBB arasındaki göç ve mültecilik yönetimi faaliyetlerinin karşılaştırılması, her iki belediyenin uygulamalarındaki benzerlikler ve farklılıkları daha net bir şekilde ortaya koymaktadır. İBB ve ŞBB'nin 2020-2023 yıllarındaki faaliyet raporlarına dayanarak yapılan bu değerlendirme, göç yönetimine dair stratejilerin ve uygulamaların

hangi ölçütlerle şekillendiğini göstermektedir. Söz konusu faaliyet raporları incelendiğinde, iki belediyenin de göç yönetimi ve mültecilerle ilgili çalışmalarda kayda değer bir gelişim sergilediği görülmektedir. Raporlar, belediyelerin farklı bağlamlarda ve ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirdikleri stratejileri, projeleri ve kurumsal yapılarını ortaya koymaktadır. İki belediyenin göç yönetimine yönelik yaklaşımları, hizmet sunumları ve zorlukları karşılaştırıldığında öne çıkan noktalar ve genel yorumlar şu şekildedir:

Kurumsal Yapılanma ve Yapısal İyileştirmeler: İBB, 2020 yılında Göç, Göçmen ve Mülteciler Komisyonu'nu kurarak, göç yönetimini kurumsal bir temele oturtmaya başlamıştır. Göç Birimi'nin kurulması, İBB'nin göç yönetiminde daha sistematik ve koordineli bir yaklaşım benimsemesine olanak sağlamıştır. 2021-2023 yılları arasında, İBB'nin kurumsal yapılanmasındaki artışlar, göç politikalarının etkin bir şekilde uygulanmasına yardımcı olmuştur. ŞBB ise 2020'de Göç ve Mülteci Komisyonu'nu kurmuş ve 2021'de Göç ve Uyum Hizmetleri Daire Başkanlığı'nı oluşturmuştur. Bu yapısal adımlar, ŞBB'nin göç yönetimi kapasitesini artırmış olsa da İBB'nin kurumsal yapılanması kadar kapsamlı olmamıştır. Bu bağlamda, İBB'nin kurumsal kapasiteyi artırma noktasında daha ileri bir konumda olduğu söylenebilir.

Hizmet Sunumu ve Harcamalar: İBB'nin sunduğu hizmetler arasında tersine göç desteği, mesleki eğitimler, Türkçe kursları, iş danışmanlığı ve çok dilli hizmetler gibi bir dizi alan bulunmaktadır. 2020-2023 yılları arasında, İBB'nin göçmenlere yönelik harcamaları artmış ve hizmetlerin kapsamı genişlemiştir. Örneğin, 2022'de 3.636.040 TL'lik harcama yapılmış, 2023'te ise şiddet mağduru kadınlara yönelik özel destekler gibi hedefe yönelik hizmetler eklenmiştir. ŞBB, 2023 yılı itibarıyla 53 farklı proje geliştirmiş ve bu projelerle sosyal hizmetler, eğitim, hukuki ve psiko-sosyal destek, sağlık hizmetleri ve tercüme hizmetleri sunulmuştur. Ancak, ŞBB'nin kaynak yetersizliği nedeniyle hizmetlerin kapsamı ve kapasitesi İBB'ye kıyasla daha sınırlıdır. İBB'nin daha fazla kaynakla daha kapsamlı hizmetler sunduğu, özellikle sosyal uyum ve ekonomik entegrasyon açısından daha ileri bir aşamaya geçtiği görülmektedir.

Sosyal Uyum ve Entegrasyon Çalışmaları: İBB'nin sosyal uyum çalışmaları kültürel etkinlikler, sanat projeleri ve MahalliMap gibi yenilikçi araçlarla desteklenmiştir. Bu araçlar, göçmenlerin kentsel hizmetlere erişimini kolaylaştırmış ve entegrasyon süreçlerini hızlandırmıştır. Ayrıca, çok dilli hizmetler sayesinde göçmenlerin sosyal katılımı güçlendirilmiştir. ŞBB de sosyal uyum konusunda benzer bir yaklaşım benimsemiş, dil kursları ve mesleki eğitimlerle göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklemiştir. Ancak, kaynak eksiklikleri ve artan göçmen nüfusu, ŞBB'nin hizmetlerin kapsamını genişletme konusunda zorluk yaşamasına neden olmuştur. İBB'nin sosyal uyum alanındaki daha yenilikçi ve kapsamlı yaklaşımları, onun bu alandaki etkisini artırmıştır.

Yenilikçi Uygulamalar ve Araçlar: İBB, MahalliMap gibi teknolojik araçları kullanarak göçmenlerin kentsel hizmetlere erişimini kolaylaştırmış ve bu araçlar, veriye dayalı göç politikalarının oluşturulmasına olanak tanımıştır. ŞBB ise e-ticaret ve e-ihracat gibi projelerle göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu desteklemeye çalışmıştır. Ancak, ŞBB'nin yenilikçi uygulamaları daha sınırlı kalmış ve daha fazla geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. İBB, yenilikçi araç ve teknolojilerin kullanımında daha proaktif bir yaklaşım sergileyerek, hizmet sunumunu daha verimli hale getirmiştir.

Zorluklar ve Gelişim Alanları: İBB, düzensiz göç ve ayrımcılık gibi sorunlarla karşılaşmış ve bu durum, hizmetlerin kapsayıcılığı açısından bazı eksikliklere yol açmıştır. ŞBB ise artan göçmen nüfusu karşısında hizmet kapasitesini

artırmakta zorlanmış, bu durum kaynak kullanımının daha etkin hale getirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Her iki belediyenin de ortak zorluğu, göçmen nüfusunun artması ve bu nüfusa yönelik hizmetlerin kapsayıcılığını artırma gerekliliğidir. İBB, bu sorunları daha kurumsal bir zeminde ele alarak çözüm geliştirmeye çalışırken, ŞBB uluslararası iş birlikleri ile kapasitesini artırmaya odaklanmıştır.

Sonuç olarak, İBB ve ŞBB’nin 2020-2023 yıllarındaki faaliyet raporları, her iki belediyenin göç yönetimi konusunda önemli gelişimler kaydettiğini göstermektedir. İBB, daha geniş bir kurumsal yapıya ve daha büyük bir harcama kapasitesine sahip olarak, göç yönetiminde daha sistematik bir yaklaşım geliştirmiştir. ŞBB ise daha sınırlı kaynaklarla ve uluslararası iş birlikleriyle hizmetlerini çeşitlendirmeye çalışmıştır. Her iki belediyenin de göç yönetiminde daha kapsayıcı, ayrımcılığı önleyici ve sosyal uyumu güçlendirecek stratejiler geliştirmesi önemlidir. Bu yaklaşımlar, göçmenlerin topluma entegrasyonu ve yerel halk ile uyum içinde yaşamaları için kritik bir rol oynamaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Belediyelerin göç yönetimindeki rolü, göçmenlerin topluma entegrasyonu ve yerel halkla uyum içinde yaşamaları açısından son derece önemlidir. Yerel yönetimlerin, göç politikalarını şekillendirmede daha aktif bir şekilde yer alması ve ulusal politikalarla uyumlu bir çalışma yürütmesi gerekmektedir. Bu süreçte, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği ve koordinasyon sağlanması, kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve yerel toplulukların politika geliştirme süreçlerine katılımı da önemli unsurlardır. Ayrıca, yerel yönetimlerin görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmeleri için, politika yapıcıların kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir.

İBB ve ŞBB tarafından hazırlanan stratejik planlar ve faaliyet raporları, iki belediyenin göç ve mültecilik yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve geliştirdikleri politikaları karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koymaktadır. İBB, yenilikçi çözümlerle göçmenlerin entegrasyonunu ve kentsel hizmetlere erişimini sağlarken, ŞBB hizmet taleplerini karşılamaya odaklanmıştır. İBB, kurumsal kapasitesini artırarak veriye dayalı yaklaşımlar geliştirirken, ŞBB uluslararası iş birlikleri ile kapasitesini geliştirmeye çalışmaktadır. Sosyal uyum çalışmalarında İBB, kültürel etkinlikler ve çok dilli hizmetlerle öne çıkarken, ŞBB hizmet kapasitesini genişletme konusunda zorlanmaktadır. İBB’nin MahalliMap gibi teknolojik araçlarla yenilikçi çözümler sunması, ŞBB’nin ise ekonomik entegrasyona odaklanan projeler geliştirmesi dikkat çekmektedir. Her iki belediye de artan göçmen nüfusu ve ayrımcılıkla mücadele gibi ortak sorunlarla karşı karşıya olup bu sorunlara yönelik daha etkin çözümler geliştirmektedir. Ancak, yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rolünü iyileştirebilmesi için belirli stratejik adımlar atılması gerekmektedir. Aşağıda, İBB ve ŞBB örnekleri üzerinden yerel yönetimlerin göç yönetiminde daha etkin olabilmeleri için önerilen net ve uygulanabilir adımlar yer almaktadır:

- **Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi:** Her iki belediyenin kurumsal kapasitesini daha da güçlendirmesi gerekmektedir. İBB’nin başarılı kurumsal yapısı ve veriye dayalı yaklaşımına benzer şekilde, ŞBB de kurumsal altyapısını genişletmeli ve göç yönetimi için özel bir birim oluşturmalıdır. Bu birimlerin, göçmenlerin ihtiyaçlarını daha hızlı ve etkili bir şekilde karşılamaları için eğitimler alması, yeterli personel ile desteklenmesi önemlidir.

- **Veriye Dayalı Göç Politikalarının Geliştirilmesi:** Göçmenlerin entegrasyonunu ve sosyal uyum süreçlerini daha etkili hale getirmek için, göç verilerinin toplanması, analizi ve bu verilere dayalı politikaların geliştirilmesi önemlidir. İBB'nin MahalliMap gibi teknolojik araçlarla sağladığı veriye dayalı çözümler, tüm belediyeler için örnek teşkil edebilir. ŞBB gibi daha küçük kaynaklara sahip belediyeler de bu tür dijital platformlar aracılığıyla hizmetlerini daha verimli hale getirebilir.
- **Ayrımcılıkla Mücadele ve Sosyal Katılım:** Belediyeler, göçmenlerin sosyal katılımını artırmak ve ayrımcılığı önlemek için etkili eğitim programları ve toplumsal farkındalık artırıcı projeler başlatmalıdır. İBB'nin çok dilli hizmetleri, göçmenlerin toplumsal uyumunu hızlandırmada etkili olmuştur. Benzer şekilde, ŞBB de bu tür projeleri arttırarak, yerel halk ile göçmenler arasında empatiyi artırmalı ve ayrımcılıkla mücadeleye yönelik somut adımlar atmalıdır.
- **Ekonomik Entegrasyon ve İstihdam Fırsatlarının Artırılması:** Her iki belediyenin de ekonomik entegrasyon alanında çalışmalarını güçlendirmeleri gerekmektedir. ŞBB'nin e-ticaret ve e-ihracat projeleri gibi yenilikçi yaklaşımlarını, İBB de genişletmeli ve benzer projelerle göçmenlerin istihdamını artırmalıdır. Ayrıca, yerel ekonomiye katkıda bulunmalarını sağlamak için göçmenlerin girişimcilik kapasitelerinin desteklenmesi, mesleki eğitimlerin artırılması önemlidir.
- **Yerel, Ulusal ve Uluslararası İşbirliklerinin Güçlendirilmesi:** Belediyeler, göç yönetimi konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliklerini güçlendirmelidir. Uluslararası kurumlarla yapılacak işbirlikleri, özellikle kaynak yetersizliği çeken belediyelerin kapasitesini artırabilir. Ayrıca, yerel yönetimler arasındaki bilgi ve deneyim paylaşımı, farklı uygulama stratejilerinin benimsendiği yerel düzeyde daha sürdürülebilir çözümler geliştirilmesine yardımcı olacaktır.
- **Kaynakların Etkin Kullanımı ve Sürdürülebilir Finansman Modelleri:** Göç yönetimindeki en büyük zorluklardan biri sınırlı kaynakların etkin kullanımıdır. Belediyeler, ulusal bütçelerden aldıkları payların yanı sıra, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklıklar kurarak finansmanlarını çeşitlendirmelidir. Ayrıca, göçmenlerin yerel ekonomiye entegrasyonunu artıracak projeler için sürdürülebilir finansman modelleri oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak, İBB ve ŞBB'nin göç yönetimi alanındaki faaliyetleri, her iki belediyenin karşılaştığı benzer zorluklar ve uyguladıkları farklı stratejilerle göçmen entegrasyonunun geliştirilmesine katkı sağlamıştır. Ancak, daha etkili bir göç yönetimi için kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesi, ayrımcılıkla mücadele, sosyal uyum ve ekonomik entegrasyon gibi alanlarda somut adımlar atılması gerekmektedir. Belediyelerin bu süreçte daha fazla işbirliği yapması, kaynaklarını etkin kullanması ve veriye dayalı politikalar geliştirmesi, göçmenlerin yaşam koşullarını iyileştirecek ve toplumlar arası uyumu güçlendirecektir.

KAYNAKÇA

Akman, K. (2022). Suriyeli Sığınmacıların Siyasal Rekabete Etkileri ve 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Seçimleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 98-116.

- Alvanoğlu, S. ve Ateş, H. (2020). Yerel Yönetimlerin Mültecilere Yönelik Yenilikçi Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği. *TESAM Akademi Dergisi*, 7(2), 375-400.
- Arslan, M., ve Özgül, C. G. (2022). Misafirperverlik ile Hemşehrilik Arasında: Türkiye’de Belediyelerin Yabancılar Yönelik Hizmet Sunumu. *İdealkent*, 13(37), 1430-1452.
- Ateş, K. (2020). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü. *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (5), 23-40.
- Bali, B. B. ve Gündoğdu, H. G. (2017). Merkezi Yönetim Tarafından Uygulanan Göç Politikalarının Bir analizi: Türkiye Örneği [Tam metin bildirisi]. A. Yatkın (Ed.), *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (ss. 183-198). Elazığ, Türkiye, ISBN: 978-605-67575-8-7.
- Bay, M. ve Emini, F. T. (2023). Belediyelerin Göç ve Göçmen Politikaları: Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri Örneği. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 6(1), 87-108.
- Bostancı, P. ve Durmaz, E. (2021). Göçle İlgili Planlama ve Kapsayıcı Politikaların Üretilmesinde İstanbul'daki Yerel Yönetimlerin Rolü-İBB Deneyimi. *Göç Dergisi*, 8(1), 11-21.
- Crossman, A. (2020). Content Analysis: Method to Analyze Social Life Through Words, Images. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/content-analysis-sociology-3026155> (Erişim Tarihi: 20.11.2024).
- Çevik, H. (2021). Göç Yönetiminde Yerelleşmenin İzlerini Aramak: Ankara Mamak Belediyesi Örneği. *Göç Dergisi*, 8(1), 129-154.
- Doğan, N., Süleymanoğlu-Kürüm, R., Bekaroğlu, E. A. ve Cin, M. (2020). *İstanbul Göç Araştırması*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Es, M. ve Menteşe, B. (2018). Yerel Yönetimlerde Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(19), 525-551.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2024). “Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 ile Göre Dağılımı”. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 21.06.2024).
- Gündüz, D. U. ve Çifci, H. K. (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 10-58.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İBB (2020). “İBB Faaliyet Raporu 2020”. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İBB (2021). “İBB Faaliyet Raporu 2021”. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_faaliyet_raporu_d3312cb4c4.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İBB (2022). “İBB Faaliyet Raporu 2022”. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İBB (2023). “İBB Faaliyet Raporu 2023”. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İBB (t.y.). “İBB 2020-2024 Stratejik Planı”. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- İçduygu, A. ve Aksel, D. B. (2013). Turkish Migration Policies: A Critical Historical Retrospective. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 18(3), 167-190.
- İçduygu, A. (2015). *Turkey’s Evolving Migration Policies: A Mediterranean Transit Stop at the Doors of the EU*. Istituto Affari Internazionali.
- Kahraman, S. ve Taniyıcı, Ş. (2018). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetişimi. *TESAM Akademi Dergisi*, 5(1), 235-280.
- Kaya, M. (2018). Suriyeli Mülteciler Göç ve Sosyo-Kültürel Uyum: Şanlıurfa Örneği [Tam metin bildirisi]. C. Taştan, İ. Erdem ve Ö. Özkaya (Ed.) *Göç ve Uyum* içinde (ss. 77-88), Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Keleş, İ. (2021). Suriyeli göçmenlerin kentlerde yaşadıkları ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların analizi: İzmit ve Gebze örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kirişçi, K. (2014). *Syrian Refugees and Turkey’s Challenges: Going Beyond Hospitality* (pp. 1-46). Washington, DC: Brookings Institution.

- Koç, S. (2019). Türkiye'nin Göç Politikası ve Uygulaması: İl Göç Uzmanları Gözüyle Konya ve Hatay Örnekleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krippendorff, K. (2018). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (4th ed.). Sage Publications.
- Özaslan, K. ve Banazılı, A. M. (2023). Belediyelerde Stratejik Göç Yönetimi: Hatay, Adana ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin Mukayeseli Analizi. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-26.
- Peker, D., Erdem, M., Cemiloğlu, M. ve Peker, H. (2023). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü: Hatay İlçelerinde Bir Analiz. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 10(23), 1-16.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi- ŞBB (2019). “Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2020-2024”. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/bsb_sonra/sanlıurfa_buyuksehir_belediyesi_2020-2024_stratejik_plani.pdf (Erişim: 20.06.2024).
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi- ŞBB (2020). “ŞBB 2020 Faaliyet Raporu”. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/2020_faaliyet_raporu.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi- ŞBB (2021). “ŞBB 2021 Faaliyet Raporu”. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/2021_faaliyet_raporu.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi- ŞBB (2022). “ŞBB 2022 Faaliyet Raporu”. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/2022_faaliyet_raporu.pdf (Erişim: 10.07.2024).
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi- ŞBB (2023). “ŞBB 2023 Faaliyet Raporu”. <https://www.sanlıurfa.bel.tr/uploads/2024/20240503113218-77851-17340.pdf> (Erişim: 10.07.2024).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, İ. ve Dönmez, K. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Belediye Hizmetlerine Bakışı. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(51), 6986-6993.

EXTENDED SUMMARY

This study aims to examine the role of local governments in migration management in Türkiye by evaluating the 2020-2024 strategic plans and 2020-2023 activity reports of the Istanbul and Şanlıurfa Metropolitan Municipalities through content analysis. The study's objective is to identify the strengths and weaknesses of existing policies to enhance the role of local governments in migration policies, examine the impact of these policies on migrant welfare and integration processes, and better understand the influence of local governments on migration management. Accordingly, the research addresses the following questions:

- What role do local governments play in migration management in Türkiye?
- What strategies and policies do the Istanbul and Şanlıurfa Metropolitan Municipalities implement in migration management and social cohesion processes?
- How do the strategic plans and activity reports of the IMM and ŞMM impact migration management?
- What are the strengths and weaknesses of local governments' migration management policies?
- How does the implementation of migration policies at the local level affect the welfare and integration processes of migrants?

The literature on migration management highlights the importance of cooperation between central and local governments. Kirişçi (2014) focused on the practices and challenges related to Syrian refugees, while İçduygu (2015)

examined the evolution of Türkiye's migration policies and its relations with the European Union. Bali and Gündoğdu (2017) emphasized the importance of coordination between central and local governments, while İçduygu and Aksel (2013) discussed central-level migration policies and the role of the Directorate General of Migration Management. However, studies focusing on the impact of local governments in migration management are limited, creating a significant gap in the literature for understanding municipalities' proactive approaches to migration policies.

Due to its strategic location and increasing migration flows, Türkiye is a country heavily exposed to migrant influx, particularly serving as a major transit and destination country for Syrian refugees. Following the Syrian civil war in 2011, large migration waves brought migration policies to the forefront, especially in metropolitan cities such as İstanbul and Şanlıurfa. İstanbul, with its extensive service capacity, serves as Türkiye's largest trade, finance, and cultural center and has extensive experience in integrating migrants. Şanlıurfa, due to its border proximity and historical migration movements, has hosted a significant number of Syrians under temporary protection, particularly after the Syrian crisis (Kaya, 2018).

Comparative studies on migration include cities such as Gaziantep and Hatay (Bay and Emini, 2023), Konya and Hatay (Koç, 2019), İzmit and Gebze (Keleş, 2021), and Hatay, Adana, and Mersin (Özaslan and Banazılı, 2023). However, the unique contribution of this study lies in analyzing migration management policies through the examples of İstanbul and Şanlıurfa, thereby examining the role of local governments in greater detail.

This study employs qualitative content analysis. Qualitative content analysis is a method that systematically identifies meanings and patterns from written, verbal, or visual materials. In this method, data are interpreted, categorized, and new meanings are derived from these categories (Yıldırım and Şimşek, 2016). Content analysis is an effective tool for analyzing policy documents, strategic plans, and activity reports.

The 2020-2024 strategic plans and 2020-2023 activity reports of the IMM and ŞMM were analyzed using qualitative content analysis. This analysis aims to comparatively evaluate the policies and practices of the municipalities towards migrants, analyze the strengths and weaknesses of these policies, and reveal how local governments influence migration management. The analysis process identified key themes, policy coherence, and implementation levels in the documents, followed by a comprehensive evaluation of the municipalities' migration and migrant policies based on these findings.

The research findings indicate that the migration management policies of the IMM and ŞMM focus on different aspects. The IMM has developed an institutional model for migration management and social cohesion processes, offering innovative solutions and technological tools (e.g., MahalliMap). The IMM strives to facilitate migrant integration by providing multilingual services, cultural activities, and social support programs. Moreover, the IMM strengthens its policy development capacity through data-driven decision-making processes.

On the other hand, despite having more limited resources, the ŞMM expands its service diversity to meet the needs of both migrants and the local population. The ŞMM works to enhance its service capacity through international collaborations and projects, focusing on economic integration initiatives. Both municipalities feel the need to develop

strategies that promote social cohesion and seek solutions to common challenges such as the increasing migrant population and combating discrimination.

The strategic plans and activity reports of the IMM and ŞMM focus on specific strategies to enhance the effectiveness of migration management policies and practices. The IMM develops innovative and data-driven solutions by enhancing its institutional capacity, while the ŞMM diversifies its services despite limited resources and strengthens its capacity through international collaborations.

Key challenges faced by municipalities include the growing migrant population, discrimination, and resource constraints. The study emphasizes the need for municipalities to expand social cohesion programs, develop data-driven policies, and strengthen institutional capacities to overcome these challenges. It is also recommended that projects supporting the economic participation of migrants be prioritized and that knowledge and experience sharing among municipalities be increased.

In conclusion, this study aims to fill gaps in the literature by addressing the strategic approaches of local governments in migration management and providing examples of how municipal migration policies can be effectively shaped. The roles of metropolitan municipalities in Türkiye in migration management are crucial for enhancing the quality of services provided and the success of integration processes. Therefore, the challenges faced by local governments should be considered at national and international levels, and academic studies should contribute to the development of policies in this field.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Finansal Destek | Financial Support: Halil Durur ve Hakan Gökhan GÜNDOĞDU, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Halil Durur ve Hakan Gökhan GÜNDOĞDU have not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır. | The authors contributed equally to the study.

Çıkar Çatışması | Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the authors.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazarlar, makalenin tüm süreçlerinde Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nden başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | The authors declares that he/she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences in all processes of the paper and that he/she does not make any falsification of the data collected. In addition, he/she declares that Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences.